

Osallistava Pedagogiikka – Syväluotaus

Osa 1: Mitä osallisuus tarkoittaa?

Puhuja 1: Tervetuloa mukaan tähän meidän syväluotaukseemme. Tänään meillä on käsittelyssä materiaalia, joka avaa osallistavaa pedagogiikkaa, ja lähteenä on otteita tästä dokumentista ”Esittelyssä osallistava pedagogiikka”. Lähdetään purkamaan tätä. Tavoitteena olisi ymmärtää, mitä se osallistava pedagogiikka oikeastaan on, ja miksi se on tärkeää, ja miten se muuttaa opettajan ja oppijan rooleja. Lähdetäänkö liikkeelle?

Puhuja 2: Joo, lähdetään vain. Ja voisi olla hyvä aloittaa siitä, että mitä se osallisuus itsessään tässä tarkoittaa. Sehän on paljon muutakin kuin että ollaan vain paikalla.

P1: Kyllä.

P2: Lähteiden mukaan se on nimenomaan aktiivista osallistumista. Se on vuorovaikutusta ja dialogia. Ja siihen kuuluu se halu vaikuttaa omaan ympäristöön ja myös se oikeus omaan identiteettiin sekä kokemus vastuusta ja kuulumisesta, tasa-arvosta ja, mikä tärkeää, turvallisuudesta.

P1: Selvä. Eli osallisuus on se pohja. Ei siis pelkkää läsnäoloa, vaan niin kuin sanoit aktiivista toimintaa. Mutta mitäs sitten se itse osallistava pedagogiikka on? Miten tämä osallisuus kääntyy siihen opetukseen?

Osa 2: Osallistava pedagogiikka filosofiana ja sen tavoitteet

P2: No se on sellainen lähestymistapa, joka yhdistelee monenlaisia tapoja oppia. Eli ei ole yhtä ainoaa oikeaa tapaa. Ja se juuri mahdollistaa osallistumisen hyvinkin erilaisille oppijoille. Ja siinä keskiössä on vastuu, vapaus ja juuri tämä mainittu osallisuus. Tässä on myös aika kiinnostavaa se, että tavoitteena ei ole pelkästään se tehokkaampi oppiminen, vain myös korkeakoulutuksen saavutettavuuden parantaminen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon lisääminen. Eli se on aika laajakin tavoite.

P1: Aivan.

P2: Joo. Ja se pyrkii aktiivisesti ottamaan mukaan myös niitä marginaaliryhmiä.

P1: Eli kyse ei ole vain jostain tekniikoista tai menetelmistä, vaan laajemmasta ajattelutavasta, filosofiasta melkein. Mitä se sitten vaatii siltä oppijalta?

P2: Lähteissä korostetaan sitä oppijan omaa motivaatiota, halua käsitellä tietoa aktiivisesti, ja myös tärkeää on tunnistaa taustalla vaikuttavia voimia eli olla tavallaan kriittinen.

P1: Joo.

P2: Oppiminen nähdään prosessina, matkana, joka tapahtuu oivallusten ja myös virheiden kautta. Virheetkin ovat osa sitä.

Osa 3: Opettajan roolin muutos

P1: Tämä kuulostaa siltä, että se perinteinen kuva opettajasta, joka vain luennoi edessä, ei oikein istu tähän. Mitä lähteet sanoo opettajasta?

P2: Joo, juuri niin. Se rooli muuttuu aika radikaalistikin. Opettajan tehtävä on ennen kaikkea mahdollistaa ja ohjata, ei niinkään kaataa tietoa. Ja dialogi opettajan ja oppijan välillä, se vaatii vastavuoroista kunnioitusta ja eritoten vallan jakoa siinä tilanteessa.

P1: Vallan jakoa. Miten se käytännössä näkyy?

P2: No esimerkiksi siinä, että oppija asettaa itse omat tavoitteensa ja opettaja sitten auttaa ja ohjaa näiden tavoitteiden mukaisesti. Esimerkiksi auttaa valitsemaan sopivimmat oppimistavat ja ympäristöt juuri sille oppijalle.

P1: Okei. Eli opettaja on enemmänkin fasilitaattori ja tukihenkilö. Vähän niin kuin valmentaja.

P2: Kyllä. Juuri noin. Ja lisäksi tosi tärkeä rooli on sen turvallisen tilan luojana. Eli opettajan pitää perehtyä ryhmädynamiikkaan ja ryhmäyttämiseen. Ja tehtäviin kuuluu kuunnella, kannustaa ja ottaa oppijoiden näkökulmat ja toiveet huomioon, ja sen pohjalta sitten suunnitella ja organisoida oppimisprosessia joustavasti.

Osa 4: Hyödyt ja vinkit käytäntöön

P1: No niin, tässä kohtaa tulee varmaan se, mikä kiinnostaa monia. Eli mitä hyötyä tästä kaikesta sitten oikeasti on? Miksi sinun kuulijana kannattaisi välittää tästä?

P2: Joo, hyödyt ovat aika moninaiset. Ensinnäkin se voi rohkaista oppijaa osallistumaan aktiivisemmin myös yhteiskunnallisiin asioihin. Eli kasvattaa aktiivista kansalaisuutta.

P1: Okei.

P2: Se myös edesauttaa erityisesti maahanmuuttajaopiskelijoiden integraatiota ja auttaa ylipäättään tunnistamaan ja arvostamaan monimuotoisuutta. Eli se on konkreettinen tapa toteuttaa yhdenvertaisuutta ja inklusiota.

P1: Kuulostaa tosi tärkeältä. Onko muita hyötyjä esimerkiksi yksilötasolla?

P2: Kyllä on. Osallistuminen kehittää dialogisia taitoja, arvostavaa vuorovaikutusta ja inhimillistä ymmärrystä. Se voi myös auttaa kohtaamaan epävarmuutta ja stressiä paremmin ja lisätä yleistä joustavuutta, resilienssiä niin kuin sanotaan.

P1: Joo.

P2: Laajemmassa kuvassa se opettaa tarkastelemaan elämää ja ilmiöitä kokonaisuutena. Miten eri asiat ja näkökulmat vaikuttaa kaikkeen? Tukee systeemiajattelua.

P1: Tosi mielenkiintoista. Jos joku nyt innostuu tästä, opettaja tai kuka vain, niin onko siellä lähteessä ihan konkreettisia vinkkejä, miten päästä alkuun?

P2: Joo, kyllä siellä annetaan käytännön vinkkejä. Voisin nostaa ehkä muutaman keskeisen periaatteen esiin siitä listasta. Tärkein on ehdottomasti turvallisen ja avoimen ilmapiirin rakentaminen. Se on kaiken perusta.

P1: Joo. Ilman muuta.

P2: Ilman luottamusta ei tule aitoa osallistumista.

P1: Totta. Mitäs muuta?

P2: Toinen on se, että annetaan opiskelijoille valinnan mahdollisuuksia. Kun saa itse vaikuttaa, niin se motivoi ihan eri tavalla.

P1: Joo. Se omistajuus omasta oppimisesta.

P2: Juuri se. Ja kolmantena ehkä se, että hyödynnetään opiskelijoiden omia kokemuksia ja arkea siinä opetuksessa. Tehdään siitä relevanttia.

P1: Eli linkitetään opittava asia omaan elämään.

P2: Kyllä. Silloin oppiminen on merkityksellisempää ja syvempää. Ja samalla arvostetaan opiskelijan omaa kokemustietoa.

Osa 5: Yhteenveto

P1: Selvä. Eli ilmapiiri, valinnanvapaus, relevanssi. Nämä kuulostavat aika hyviltä kulmakiviltä. Kiitos näistä. No niin, jos vedetään vähän yhteen tätä meidän syväsukellustamme, mitä tästä kaikesta pitäisi erityisesti jäädä mieleen? Osallistava pedagogiikka on siis lähestymistapa, joka korostaa aktiivista osallistumista, vastuuta, vapautta ja dialogia. Se pyrkii tasa-arvoisempaan ja saavutettavampaan koulutukseen, ja hyödyttää sekä yksilöä että yhteisöä. Opettajan rooli muuttuu sinne mahdollistajan ja ohjaajan suuntaan.

P2: Juuri näin. Hyvin tiivistetty. On ehkä hyvä muistaa, että se ei ole vain joku työkalupakki tai joukko menetelmiä, vaan se on periaatteellinen valinta siitä, miten me arvostamme oppimista ja vuorovaikutusta.

P1: Kyllä. Jätetään sinulle kuulijana vielä lopuksi pieni ajatus pohdittavaksi, kun me olemme nyt puhuneet tästä vallan ja vastuun jakamisesta oppimisessa, niin mieti hetki, miten tämä osallisuuden periaate, siis aktiivinen osallistuminen, vaikuttamisen mahdollisuudet ja jaettu vastuu, miten se voisi toimia, tai ehkä jo toimiikin, muilla elämänaalueilla. Mieti vaikka työpaikkaa tai jotain yhteisöä, missä olet mukana. Mitä tapahtuisi, jos näitä samoja periaatteita sovellettaisiin tietoisesti laajemmin? Millaisia muutoksia se voisi tuoda tullessaan?